

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Poslušajte radio Ljubljana

KI ODDAJA ZA
ZAMEJSKE SLOVENCEVSAKO NEDELJO
OB POL DVANAJSTI URI

LETNIK V

DUNAJ, V SOBOTO, 28. X. 1950

ŠTEV. 81 (343)

Bivši tržaški partizani
pred sodiščem

Pred porotniškim sodiščem v Trstu je bila razprava proti bivšim partizanom Petru Grasiu iz Milje in Domenicu Mafriciu iz Kalabrije, ki sta bila obtožena, da sta dne 30. aprila 1945 s pomočjo neznanih oseb aretirala in ubila Angela Donbita, kateri je med vojno izdajal nemškim in italijanskim fašistom protifašistične delavce. Med razpravo so dokazali, da Grasi pri aretaciji Donbita ni bil udeležen, ker se je tistega dne nahajal v partizanski brigadi „Alma Vidova“. Bil je oproščen, medtem ko so Domenica Mafricia v odsotnosti obsodili na 21 let ječe in dosmrtno izgubo državljan-skih pravic.

„Zvon svobode“ v Berlinu

Ob dnevu Združenih narodov so mestu Berlin podarili zvon, ki so ga imenovali „Zvon svobode“. Ob prvem zvonjenju so se pred mestno hišo zapadnega Berlina zbrali deset-tisoči zapadnih Berlinčanov, zvone-nje pa je prinašalo 2000 zapadnih radijskih postaj. Mestna hiša zapadnega Berlina je bila ob tej priložnosti okrašena z zastavami dežel Zapadne in Vzhodne Nemčije, na za-stave šestih vzhodnonemških pokra-jin so pripeli žalne trakove.

OZN je močno orožje miru

Ob dnevu Združenih narodov so bili objavljeni številni govori in članki merodajnih političnih in kulturnih osebnosti, v katerih so le-ti poudarjali pomen in namen Or-ganizacije združenih narodov. Vsi so naglasili, da je OZN bila in je še močno orožje miru. Govorili so o potrebi po medsebojnem sodelova-nju, o potrebi po medsebojnem zbliz-žanju, po skupnem reševanju pere-čih vprašanj ter po skupni obrambi miru.

V tem smislu je govoril avstrijski mladini tudi predsednik avstrijske republike dr. Karl Renner, ki je poudaril, da naj mlada generacija napravi vse, da zagotovi mir v sve-tu. Organizaciji združenih narodov se mora podeliti dovolj moči, da bo v bodoče kot najvišja instanca brez oboroženih sporov rešila vse nejas-nosti potom pogodb in pravic.

Ob dnevu Združenih narodov je objavil članek tudi maršal Tito, v katerem med drugim poudarja: Sa-mo medsebojno delo vseh držav-čla-nic OZN v vseh vprašanjih in popol-na enakopravnost morejo omogoči-ti OZN, da bo izpolnila svojo nalogo, ki jo od nje pričakujejo vsi nacodi sveta — ohranitev miru v svetu in pravično rešitev še nerešenih vprašanj. Ko izražam to željo, je dejal Tito, sem prepričan, da to ni samo stremljenje jugoslovanskih narodov, temveč prizadevanje narodov vseh držav. Ves svet se danes spet boji ob misli, da bi lahko prišlo do nove, tretje svetovne vojne in zaradi tega so oči vsega sveta uprte v OZN. Ob-

Delavnico za električne lokomotive so zgradili na Reki. Do sedaj je bila edina taka delavnica v Divači, ki pa ni mogla prevzemati vseh nalog.

Pedagoški kongres na Bledu je bil velika manife-
stacija sedanje slovenske pedagoške tvornosti

Kakor smo poročali že v zadnji številki, je bil v dneh 16. do 20. t. m. na Bledu kongres pedagogov Slovenije. Kongresa se je udeležilo nad 300 delegatov iz Slovenije, nav-zoči pa so bili tudi gostje iz ostalih republik in zastopniki iz Primorske in Koroške. Začetku kongresa so prisostvovali tudi podpredsednik Ljudske skupščine LRS pisatelj France Bevk, prosvetni minister to-variš Ivan Regent in minister Jaka Avšič, Svet za znanost in kulturo FLRJ je zastopal Stevo Filipovič, Pedagoško društvo FLRJ pa pred-sednik tov. Miloš Jankovič. Nadalje so se kongresa udeležili tov. Lidija Šentjurec, organizacijski sekretar CK KPS, in tov. Jože Potrč, mini-ster za znanost in kulturo.

Kot prvi referent je govoril pro-svetni minister Ivan Regent, ki je razgrnil načelne poglede na novo vz-gojo in se obširno ustavil predvsem ob vprašanju splošno-izobraževal-nih, pa tudi strokovno-šolskih na-log. Poudaril je napore, ki jih ljud-ske prosvetna oblast nenehno vloga v organizacijsko in vsebinsko iz-

boljšanje vzgojnega dela.

Eden izmed najtehtnejših in hkrati najbolj perečih referatov na kongresu je bil govor tov. Franceta Kimovca-Zige o odnosu pozitivne pedagoške tradicije do današnje stvarnosti. Prav tako so bili velike-ga pomena tudi vsi ostali referati o zgodovini slovenskega šolstva in o nalogah, ki v bodoče čakajo sloven-ske pedagoge. Zadnji dan kongresa so poročali delegati iz Koroške, ju-

Francija za evropsko armado toda
proti nemškim divizijam

Zadnje dni je ministrski predsed-nik Rene Plevén začel v francoskem parlamentu debato o zopetni oboro-žitvi Nemčije z izjavo, da je njego-va vlada izdelala načrt za postavi-tev evropske armade. Ta načrt hkrati tudi rešuje vprašanje, na kakšen način naj bi Nemčija prispe-vala k skupni obrambi Evrope. Francoska vlada bo postavitev ev-ropske armade predlagala takoj po podpisu Schumanovega plana in po-

polniti to veliko nalogo, je potreb-no, da ta organizacija odločno in neomajno nastopi proti vsakemu po-izkusu ogrožanja neodvisnosti dru-gih narodov in vmešavanja velikih sil v notranje zadeve malih narodov, pa naj ti pridejo od katere koli stra-ni.

Tito poudarja obstoj nevarne ten-dence, da rešujejo važna mednarod-na vprašanja samo posamezne vele-sile, to se pravi, da zastopnikev dru-gih majhnih in velikih držav-članic OZN pri važnih sklepih, ki zadevajo druge države, ne upoštevajo. Taka praksa pa bi ogrožala tudi obstoj OZN in tudi vprašanje miru bi s tem ne bilo rešeno. Ob koncu svojega članka poudarja Tito, da se bo vlada FLR Jugoslavije tudi v bodoče z vsemi silami borila za ohranitev mi-ru, in to tudi v tem, da bo ob vsaki priložnosti delala za okrepitev OZN, ker je mnenja, da je samo potem te organizacije možno ohraniti mir in okrepiti sodelovanje narodov vsega sveta.

goslovanske in ameriške cone STO ter vseh jugoslovanskih republik.

Delegat iz Koroške je v svojem govoru podčrtal, da so bile tako imenovane utrakvistične šole na Ko-roškem vedno potujočevalne. Pouk slovenščine je služil le za uvod v pouk nemščine. Šolsko vprašanje na Koroškem je v prvi vrsti vprašanje dobrih učiteljev in je zato vzgoja učiteljskega naraščaja ena glavnih nalog. Poudaril je, da bi bili koroški učitelji potrebni pomoči v peda-goški literaturi, v strokovnih knji-gah in dobri mladinski književnosti iz Slovenije. Ob koncu pa je izrazil željo, da bi čimprej prišlo do osebnih stikov med koroškimi učitelji in učitelji slovenske republike.

zvala Veliko Britanijo ter vse svo-bodne države kontinentalne Evrope, ki so pripravljene s Francijo sode-lovati pri postavitvi evropske arma-de, da sodelujejo pri uresničitvi te-ga načrta.

Vsak sistem pa, je dejal Plevén, ki bi takoj ali po nekaj času, nepo-sredno ali posredno privedel do po-stavitve nemške armade, je treba odkloniti, kajti postavitev nemških divizij kakor tudi ustanovitev nemškega obrambnega ministrstva bi moralo prej ali slej privedi do na-cionalne armade in s tem do zopet-nega nastanka nemškega militariz-ma. Taka odločitev pa bi pomenila nevarnost tudi za Nemčijo samo. Kljub temu pa je bila Nemčija, če-prav ne pripada Atlantskemu paktu, pozvana, da prispeva svojo delež k skupni obrambi zapadne Evrope.

Ob koncu svojega govora je Ple-ven poudaril potrebo po neposred-nih stikih med Velikimi štirimi. Ne-posredni stiki med ZDA, Veliko Bri-tanijo, Sovjetsko zvezo in Francijo predvsem v evropskih vprašanjih bi imeli velike koristi in bi odstranili vzroke za razne spore.

Francoske predloge o zopetni ob-orožitvi in postavitvi evropske ar-made so predložili vsem članom At-lantskega pakta, o katerih bodo raz-pravljali na konferenci obrambnih ministrov v Washingtonu, ki se je danes začela.

V Beograd je prispel novi fran-coski poslanik v FLRJ Phillippe Baudet.

VABILO NA KONCERT

Akademskega pevskega zbora iz Ljubljane

ki bo gostoval v soboto, 28. oktobra 1950, ob 20. uri pri Nežmanu v Bistrici na Zilji;
nedeljo, 29. oktobra 1950, ob 10. uri v dvorani konservatorija v Celovcu;
nedeljo, 29. oktobra, ob 15. uri v telovadnici glavne šole v Pliberku;
ponedeljek, 30. oktobra, ob 20. uri pri Tišlerju v Št. Janžu v Rožu.

VSI, KI LJUBITE NAŠO PESEM, PRISRČNO VABLJENI!

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

Najboljši pevci Slo-
venije nam bodo
zapeli v bogatem
programu naše slo-
venske narodne in
umetne pesmi.

Vlada je predložila parlamentu proračun za leto 1951

Ne samo za vlado in parlament, temveč za vse državljane je proračunska debata posebnega pomena, saj gre tukaj za to, koliko bo država v letu novega leta imela dohodkov in koliko izdatkov, to se pravi, da je od proračuna odvisno, koliko davkov bomo morali plačati in koliko nam bo dala vlada v drugi obliki.

Preteklo sredo je avstrijska vlada po ministru financ dr. Margarethi prelozila parlamentu državni proračun za leto 1951 in s tem dosegla pravcati rekord, kajti tako visokega proračuna še ni predložila nobena avstrijska vlada. Tako predvideva proračun za leto 1951 nič manj kot 11.793.448.800 šilingov izdatkov v rednem poslovanju (za leto 1950 je bilo predvidenih 9.617 mil. 125.700 šilingov), medtem ko znašajo dohodki 11.793.610.600 šilingov (leta 1950 9.617.193.400) in računa vlada s preostankom 161 tisoč 800 šilingov. K temu pa je treba prišteti še izdatke v izrednem poslovanju, v katerem je predvidenih za investicije 701.281.900 šilingov (v letošnjem proračunu so to predvideli 1.078.164.500 šilingov), tako da znaša skupni primanjkljaj 701.120.100 šilingov. Za kritje primanjkljaja oziroma izdatkov za investicije so na razpolago dohodki iz prodaje blaga iz aliiranih pošilk, kakor tudi preostanki iz višjih dohodkov v tekočem poslovanju.

Od približno 12 milijard šilingov rednih izdatkov je predvidenih samo za državno upravo 7 milijard, in sicer 2,4 milijarde šilingov za osebje, 4,6 milijarde šilingov pa za blagovni potrošek. Temu se nikakor ne smemo čuditi, če pomislimo, da zaposluje avstrijska uprava 95.000 državnih nameščencev; tukaj pa še ni uštetih 65.000 nameščencev Avstrijskih zveznih železnic.

Zelo značilno pa novi proračun je dejstvo, da predvideva za socialno oskrbo samo 1,9 milijarde šilingov.

Na drugi strani se bodo neposredni davki na podlagi novega proračuna zvišali povprečno za 35 od-

stotkov ter jih proračun predvideva skupno 2,7 milijarde šilingov, medtem ko so letos znašali le 2 milijardi. Podrobno računajo pri posameznih davkih z naslednjimi vsotami: dohodninski davek 1,4 milijarde (letos 1,3 milijarde) mezdni davek 1,3 milijarde, (700 milijonov), družbeni davek 450 (350) milijonov, obrtni davek 800 (530) milijonov, zasebni davek 350 (420) milijonov, prometni davek skupno 2,3 (1,7) milijarde, carine 300 (200) milijonov, tobačni davek nad 1 milijardo (830 milijonov), davek na nafto 187

(105) milijonov, davek na pivo 150 (110) milijonov in davek na vino 70 milijonov šilingov.

Minister za finance dr. Margaretha je ta proračun gradil na izkušnjah iz svojega prvega letnega proračuna za leto 1950, ki ga pa, kolikor je doslej razvidno, ni mogel v celoti uresničiti, kar je predvsem avstrijskemu delovnemu ljudstvu naložilo skoraj neznosno breme in ga tiralo v stalno skrb za življenjski obstanek. Bodočnost bo pokazala, v koliko je proračun za prihodnje leto zgrajen na bolj zdravih temeljih.

Ali bo prišlo do stavke posestnikov kino-dvoran?

Nad eno leto že vlada pri nas v Avstriji kulturna kriza, ki se najbolj očitno izraža v vedno manjšem številu obiskovalcev gledališč. Vzrok temu moramo na eni strani iskati v dejstvu, da postaja kulturno posredovanje gledališč vedno bolj plehko in izgublja na svoji kulturni ravni, na drugi strani pa povzroča to vedno večje pomanjkanje denarja med širšimi plastmi ljudstva. V svoji stiski so se gledališča zatekla k vladi in zaprosila za subvencije, vlada pa je po svoji stari navadi odvalila tudi to breme na najširše plasti in uvedla tako imenovani kulturni grož: od lanskega leta naprej plačujemo za vsako vstopnico za kino-predstavo 10 grošev več in s tem

denarjem subvencionira država svoja gledališča.

V zadnjem času pa se slišijo glasovi, da mislijo ta kulturni grož še zvišati in so glavnemu odboru narodnega sveta predložili načrt, po katerem naj bi se vstopnice sorazmerno s cenami podražile za 10, 20 oziroma 30 grošev. Seveda pa so se temu uprli posestniki kino-dvoran in z njimi vsi, ki so zaposleni v filmski industriji, kajti vsled take podražitve bi nujno padlo tudi število obiskovalcev kino-predstav. Na protestnem zborovanju so sklenili, da se bodo z vso odločnostjo borili proti temu zvišanju, v skrajnem primeru pa so zagrozili s stavko v vseh kinodvoranah.

Gospodarska pomoč - jamstvo za miroljubne odnose med narodi

Jugoslovanska delegacija je v odboru za gospodarska in finančna vprašanja OZN predložila resolucijo, v kateri predlaga, naj se osnuje poseben odbor, sestavljen iz predstavnikov vseh regionalnih delov sveta, ki bi proučil vprašanja ustanovitve mednarodne organizacije, podobne nekdanji UNRRA-i. Ta or-

ganizacija bi morala zbirati in razdeljevati finančna sredstva za pomoč pri gospodarskem razvoju nerazvitih držav.

Obrazloživši jugoslovansko resolucijo je jugoslovanski delegat dr. Jože Vilfan poudaril, da ta predstavlja logičen zaključek diskusije o dejavnosti Združenih narodov za gospodarsko pomoč, pred katero so mnoge države izrazile željo, da se na tak način reši težko vprašanje gospodarskega razvoja v nerazvitih državah. Dr. Vilfan je tudi poudaril, da so se vsi delegati strinjali, da je pospešeni razvoj nerazvitih držav mogoč samo pod pogojem, da dobivajo pomoč iz inozemstva.

Dr. Vilfan je dalje dejal, da so mnogi delegati v svojih govorih potrdili dejstvo, da privatni kapital ne more zadovoljiti finančnih potreb nerazvitih dežel. Predloživši svojo resolucijo Jugoslavija ne namerava zmanjšati pomena Mednarodne banke, toda obstojajo potrebe, katerim ni mogoče zadostiti z današnjimi mednarodnimi finančnimi viri.

Sklicujoč se na izjave ameriškega delegata, ki je izjavil, da so stroški za oboroževanje zmanjšali razpoložljive zneske za gospodarsko pomoč nerazvitim državam, je dr. Vilfan poudaril, da je ravno dejanje gospodarske pomoči najboljše jamstvo miroljubnih odnosov med narodi.

Jugoslovanski resoluciji so se pridružili takoj po njeni objavi kot sopredlagatelji Egipt, Libanon, Irak, Sirija in Jemen.

„Kärntner Landsmannschaft“ na svoji stari poti

V eni izmed zadnjih števil smo že poročali, da so celovški trgovci v dekoriranju svojih izložb v čast desetemu oktobru zašli na pota razpihanja narodnega šovinizma in sovražstva do koroških Slovencev. Toda temu se nikakor ne smemo čuditi, saj so jih čakale lepe nagrade, ki jim jih je pripravila „Kärntner Landsmannschaft“ s pomočjo zveznega ministra za pouk dr. Hurdesa, državnega tajnika Grafa, deželnega glavarja Wedeniga ter številnih javnih in zasebnih osebnosti ter ustanov. Zadnje nedeljo pa so se na povabilo „Landsmannschaft“ zbrali vsi tekmovalci, da sprejmejo svoje zasluženo plačilo.

Okoli 250 trgovcev se je udeležilo tekmovanja in vsi so nestrpnost čakali, da prejmejo nagrade. Ker pa je teh zmanjkalo, so morali ostale potolažiti z nekakšnimi diplomami, v katerih se jim izreka priznanje za slavnostno okrasitev njihovih izložb. Da bi pa svoji svečanosti dali še bolj slavnosten izraz, so ob tej priložnosti priredili pravo kulturno prireditev. Najprej je zbrane „patriote“ pozdravil „neumorni“ podpredsednik „Kärntner Landsmannschaft“ Angelo Siegfried — hkrati tudi duhovni oče tega tekmovanja — in se zahvalil vsem trgovcem, ki so si „pridobili toliko zaslug za domovino“.

Višek slavnosti pa je „Landsmannschaft“ očitno hotela doseči s tem, da so ob koncu zaigrali proslulo melodijo „Deutschland, Deutschland über alles“ in tako so se organizatorji vsaj po 10. oktobru približali dr. Steinacherju in njegovi velenemški ideji.

Sovjetska nota zapadnim velesilam

Moskovski radio poroča, da je sovjetska vlada poslala vladam ZDA, Anglije in Francije noto, v kateri odločno pobija obtožbe zapadnih vlad češ da je ljudska policija v Vzhodni Nemčiji dejansko le nemška vojska. S svoje strani pa sovjetska vlada obtožuje v noti zapadne sile, da so one ustanovile pravo nemško vojsko in da na ta način s to vojsko stalno ogrožajo varnost Vzhodne Nemčije in drugih ljudskih demokracij.

Neki ameriški informator je izjavil dopisniku agencije AFP, da ZDA ne bodo dale nobenega pomena sovjetski protestni noti proti oborožitvi nemških edinic v okviru obrambe Zapadne Evrope. Informator je dodal, da državni departman niti ne ve, če bi sploh odgovoril na to noto.

Novo prekoceansko motorno ladjo bodo izdelali v ladjedelnici na Reki

V ladjedelnici na Reki so že lani dovršili prvo serijo domačih prekoceanskih motornih ladij z nosilnostjo 3900 ton. To so bile štiri ladje, ki so se v prometu zelo dobro izkazale. Zdaj v tej ladjedelnici dovršujejo prvo motorno ladjo druge serije, ki bo imela nosilnost 4200 ton. Prav za prav je to bivša ladja „Locchi“, ki so jo lani dvignili iz morskih globin. To ladjo so pa v ladjedelnici popolnoma predelali in preuredili iz bivše vojne ladje v tovarno ladjo. Vsi deli so temeljito spremenjeni in predelani, tako je nastal nov tip ladje domače konstrukcije. Ladja, ki jo bodo izročili prometu na dan republike 29. novembra, bo vozila s hitrostjo 17 morskih milj na uro in bo najhitrejša jugoslovanska motorna tovarna ladja.

Naval študentov na univerzo in na visoke šole v Sloveniji

Letos se je na univerzo v Ljubljani in na druge visoke šole vpisalo toliko novih študentov kakor doslej še nobeno leto. Skupaj s študenti višjih semestrov cenijo, da bo letos obiskovalo univerzo in visoke šole v Ljubljani okoli 6.500 rednih in izrednih študentov, kar trikratno presega število študentov, ki so obiskovali univerzo in visoko šolo v Ljubljani pred vojno. V tem številu niso všteti slušatelji višje pedagoške šole in umetnostnih akademij, izmed katerih je pred vojno obstajala le Glasbena akademija, dočim so bile Akademija za igralsko umetnost in Akademija za upodabljačo umetnost ter višja pedagoška šola ustanovljene po vojni.

Odkod ravno letos takšen naval študentov? Gimnazijo je letos dovršilo 995 dijakov. Temu številu so se pri vpisu na univerzo in visoke šole pridružili tudi mnogi študenti, ki so gimnazijo dovršili že pred leti, pa so bili medtem zaposleni v raznih službah, zlasti v uradniških poklicih. Z zmanjšanjem uradniškega kadra po podjetjih in ustanovah so mnogi dobili spet priložnost, da nadaljujejo svoje študije. Zelo veliko študentov se je odločilo za poklic arhitektov in geologov, kjer je bil plan vpisa rekordno presežen za 250 oziroma 287 odstot. Mnogo študentov si je izbralo tudi zdravniški poklic, pa tudi pri ostalih strokah je bil plan vpisa visoko presežen.

Razumljivo je, da bodo ob takem visokem vpisu učni prostori in la-

boratoriji prenatrpani, zato bodo ob zaključku šolskega leta izločili s fakultet tiste, ki za študij ne bodo pokazali dovolj volje in resnosti. Stisko, ki jo občutijo univerza in visoke šole zaradi pretesnih učnih prostorov in laboratorijev, se ne da odpraviti preko noči. Uresničujejo se že veliki načrti za gradnjo novih institutov. Nekateri instituti so že zgrajeni, večino pa še gradijo, oziroma jih bodo začeli graditi prihodnje leto.

Živilske nakaznice v Angliji ostanejo še naprej

Kakor poroča britansko ministrstvo za prehrano, obstoječih živilskih nakaznic tudi v bodoče še ne morejo odpraviti, ker je prehraben položaj Velike Britanije danes bolj neugoden kot je bil pred enim letom.

OBJAVA

V ponedeljek, dne 30. oktobra 1950,
od 18.45 do 19.00 ure bo v radiu
Celovec oddaja

ZVEZE SLOVENSKE MLADINE

PESMI NI KONEC

Njeni svetli lasje so spleteni v dve dolgi kiti. Majsko sonce ji je porjavilo obraz. V topli zagorelosti so oči dobile temen sijaj. Bluza na prsih razodeva njenih osemnajst let.

Naslonjena je na zid. Oči ji zakrivajo senčni naočniki. Skozi čisto natančno vidi, kako se ji njegove oči vpijajo v ustne in v zobe. Smehlja se mu. Nad njima šumijo lipe, sladko diši njih cvetje.

„Kam gre najina pot, Jasna?“ Tiho so prišle besede iz njegovih ust: kakor bi jih bil izgovoril sam sebi v minuti krčevitega dvoma.

Mimo njiju zdrvi avto; nekje na ovinku zazvoni tramvaj. „Zakaj si tako boječ!“

Bogdan ji hoče videti v oči za temnimi stekli. „Na dnu vsake besede, vsakega pogleda, vsake kretanje je grenka kaplja: ne morem ji ubežati. Tako te imam rad — in vendar nenehoma vidim Ano zad za tabo.“

Drži jo za roko in strmi v tla, kakor bi ugibal nekaj silno težkega. Njen pogled počiva na njegovem čelu, na laseh, ki mu jih mrši veter od vzhoda.

„Tu mené na vsak korak zasleduje vest, da te trgam tisti, ki sta si z njo ob ločitvi obljubila, da si bosta postala mož in žena. In vendar vem, da sem ti potrebna.“

Pred njim vstaja v spominu večer.

Sonce je zatonilo za morjem. Rumena leži na hišah. V krčmah se prižigajo luči. Pivci igrajo moro. Dekleta se vračajo iz služb. Sladka utrujenost večera mu veže misli in draži telo. Enoličnost vsakdanjega dela in negotova bodočnost mu zastrupljata kri. Ah, da je nekje na deželi — tam, kjer cveto jablane, regljajo žabe in se od daleč slišijo zdravamarje! Da, samo tam bi se čutil varnega pred temi strašnimi miki večernih ulic — doma ob svojih dragih drevesih in samotnih stezah. — Dekliški boki mu migotajo v očeh. Velemestni drevedni tone v prvem vraku. Duh zelenja širi prsi, roke bi objemale tako vroče... Obstal je na voglu: ni mogel ne naprej ne nazaj, nekaj ga je priklenilo na cement. Minute in minute je tako stal. Ženske so hodile mimo njega v tenkih pomladnih oblekah. Spremljal jih je z velikimi očmi, z razprtimi ustnami, ki bi poljubljale, z zasoplimi usti, ki bi govorila velike besede... Naredil je tri korake in dvignil obraz: Kdo je na verandi? V istem trenutku sta se zagledala. Nista se mogla ganiti. Nenadno se jima je zazdelo, da sta se čakala že dolgo. Tedaj je dvignil roko. Ali jo je hotel blagosloviti ali jo povabiti na cesto? Začutil je zadrego. Umaknil se je za vogel. Čisto določno je vedel: danes se bo odločilo moje življenje.

Prišla je v rdeči jopici...

„Prišla si mi naproti in me rešila. Tisti večer bi v objemu neljubljene ženske zgorela moja fantovska mladost. Potem bi si v občutju gnusa morda poiskal pot iz življenja. Prišla si, ne da bi me poznala. Nisi vedela, kdo sem ne kaj sem.“

„Čutila sem, da me kličeš in da sem ti potrebna.“

„Ne razumem te, ker sem mož. Ko bi bilo mogoče, bi te izražunal. A ti nisi števila. Mlada ženska si, poosebljena skrivnost.“

Še vedno jo drži za roko. Minute bežijo — in oba trpita, ker jih ni mogoče ustaviti.

„V tebi ni nobenega poguma,“ pravi Jasna. „Postani drug človek! Ali ne vidiš, da se dan na dan samo

trpinčiš? Zakaj vedno grebeš po lastni duši in srcu? Pozunanji svojo pozornost, če nočeš zblazneti!“ Pogleda jo pozorneje, kakor bi hotel vedeti, ali naj ji veruje ali ne. Potem odgovori suho:

„Malo večja količina veronala bi bila boljši, častnejši konec.“

2

Veter piha čez morje in plahuta čez grme žoltih košeničic nad obrežno cesto.

Jasna plava na hrbtu. Smeje se iz vode. Njeni lepi udje se pregibljejo enakomerno. Voda je mrzla, ali njenemu telesu de dobro.

Na skali sedi on in strmi v obzorje. Grivasta gladina ga pomirja. Odrta pogled od daljave in se zatre v deklico.

„Zopet si ves sam svoj!“ vzklikne Jasna, ko otresa kapljice z života. „Šel si z menoj, in vendar si tako daleč proč.“

Kako zmagoslavno je šla danes z njim med tisoči ljudi: oči so se ji svetile v ponosu, in tudi on se je smejal. Vedela je — in ni je moglo — da se hoče s smehom prepričati, da je pogumen, močan in miren. Šla sta mimo tisočev, držala sta se za roke — in nji se je zdelo, da je smrti iztrgala bolnika in da ga zdaj pelje na goro odrešenja.

Ali se ji spet trga v svoj mučni svet istosredičnih misli? Ob njem

sedi na skali. Črna kopalna obleka se ji oprijema života, kapljice se sušijo na koži — in ona bi tako rada čutila njegov pogled na sebi. On pa umika oči: na obzorju se v meglici odraža istrska obala.

„Nič me ne pogledaš!“

„Vem, da si lepa — kaj bi se mučil!“

Tedaj ga Jasna odločno prime za roko in jo položi na svoje koleno.

„Ubeži sam sebi — spočij se v svobodi!“

„Kaj je svoboda?“

On gleda vanj, on gleda mimo nje čez morje. Njeno koleno postaja pod njegovo dlanjo toplejše.

„Ti me sprašuješ to?“ se začudi. „Ne veš, kaj je?“

„Največji dar, ki ga je dal Bog človeku — vem. Ali vendar je dopustil, da ga je človek uklenil v mrežo čustev, v sistem spoznavanj in družbenih postav.“

„To je rečeno“, odvrne Jasna in se ozre navzgor ob obrežju. Išče pravih besed, in ko se ji obraz vnovič upre v njegovega, pravi:

„Hotela bi ti nadomestiti Ano... Hotela bi ti biti to, kar bi ti bila ona, če bi bila tu. Hotela bi te poplačevati za zvestobo — ker si tako nenavaden človek.“

Začuden gleda vanjo in se smehlja. Nato povese pogled. Kdo naj jo razume?

„Zdaj si sam v tem velemestu, ki te vabi v svoj opoj. Jaz pa ti po-

nujam roko. Primi se me in pojdiva naproti nji! Ko jo bova srečala, bom položila tvojo roko v njeno.“

Smehlja se mu; živo in od blizu žarijo njene oči vanj.

„Če si človek, tega ne boš mogla storiti.“

Ali sanjam ali živim v stvarnosti? se vprašuje Bogdan. Zdaj čuti, da se nekaj razvezuje v njem. Desnica mu obstane na njeni rami. Pod prsti čuti gumb, kjer je speta kopalna obleka.

„Videti hočem tvoje oči velike in jasne, videti hočem tvoj obraz nasmejan. Izginiti morajo trpke poteze okoli ust. Nihče ti ne sme brati iz obličja, da trpiš ali da si kdaj trpel.“

„Kje jemlješ moč in modrost, ti čudovita deklica?“

Naredi se, kakor da bi preslišala te besede. Samo smehlja se mu vedno enako toplo.

„Ali veš“, pravi on, „da se počutim, kakor bi imel peroti, odkar te poznam?“

„To sem tudi hotela. Odslej imaš samo mene — to se pravi: svojo deklico iz domovine. Dvigni ti se moraš nad vsakdanjost — zdaj, ko imaš peroti. Ali bi se me kje v družbi sramoval? Ali bi bil v zadregi?“

„Pusti družbo!“ odgovori hladno in sovražno. „Družba je — moloh.“

„Popeljala te bom v družbo in bom videla, ali je v tebi pogum in moč, zoperstaviti se molohu. Nevarnejši moloh si si bil sam, še veš, kaj si nekoč rekel o veronalu?“

„Zdaj čutim: na začetku vsega stoji življenje.“

(Dalje na 4. strani)

Ksaver Meško:

NAŠ PETER

Naš Peter! Majhen je in okrogel kakor cmok, da se mu črne oči kar potapljaajo v zalitih licih.

Razmišljam časih, odkod mu ta debelost, ko menda ne živi predobro: sin dekle služi zdaj že sam za pastirja, dasi mu ni še povsem osem let. In najdem edino ta odgovor: od njegove mirne narave mora biti. Zakaj miren in počasen je, da se menda vse življenje nikoli ne bo razburil, ako pač takšen ostane. Edino kar je upornega na njem, je njegov nasek. Ta je pa res podjetno-uporno zavihan navzgor. Novak Pepi, sosed Petrov v klopi — tisti je to, ki govori tako počasi in po takih vijugastih in velikanskih ovinkih, da proti koncu že vsi pozabimo na začetek, kadar nam pripoveduje kak dogodek, ki ga je doživel doma ali na poti v šolo ali iz šole — torej ta Pepi me je nekoč vprašal: „Zakaj pa ima Peter tako navzgor zavihan nos?“ Videl sem, da je Petru vprašanje hudo nepriljubno. Tudi meni je bilo. Pa sem zavrnil Pepeta: „Zato pač, ker imaš ti zavihanega preveč navzdol.“ Pa je bil Peter vidno potolažen in zadovoljen. Še nalahko nasmehnil se je.

Ker je tak debelušček, mu je poteti silno vroče. Pa si rokave srajčice čez komolce zavija, se z golimi rokami na klop nasloni, težko glavo v dlani položi in kar na vsem lepem zadremuje. Takšen zaspanec je naš Peter! Zato se tako redi. A mi je zadnjič s svojim globokim in počasnim glasom odkritosrčno prižgal, da na paši še nikoli ni zaspal. Da le na paši ne! V šoli že sme malo zadremati, misli pač ta naš Peter.

Ker mu je neprestano vroče, so ga nekega dne tovariši ob potoku

lik šole pošteno oškropili. Ves moker na hrbtu in na licih — a na licih od solz — je prišel v šolo. A zatožil ni nikogar. Samo drugi so mi povedali, kaj se je Petru zgodilo. A Peter se je malo razjokal, nato zadremal, pa je bilo spet vse dobro.

Izpočetka smo vsi sodili, da bo s Petrovo pametjo bolj na slabo stran. Sestra, malo starejša od njega, res ni preveč brihtna. Tudi starejšima bratoma, ki že za hlapce služita, sv. Duh ni podelil preveč darov. A zdi se, da smo se v Petru zmotili. Ni kar tako, ta Peter. Očenaš zna že prav dobro. Tudi druge skrivnosti in modrosti si zapomni, če le hoče. Seveda, prav počasi, silno premišljeno pove vse, kadar ga vprašam. Treba pač malo potrpeti z našim Petrom!

Tu spodaj pod cerkvijo pase, z njim navadno dva še manjša domača fantka, kar je za Petra menda le huiša skušnjava kot pomoč. Tako se namreč vsi trije povsem potopijo v igro, ko bi Peter sam menda vendar pazil na živino. Šele kadar je krava ali telček že nekaj časa v zelju in ga kdo pokliče, teče Peter zavračati: a tedaj beži s tako naglico, da mu je človek pri njegovi debelosti in majhnosti prisodil ne bi!

Kadar grem mimo, me prav prijazno in lepo pozdravi. Spremljal sem pa zadnjič neko gospo iz mesta. Peter pase, seveda, stoji ob cesti, zvedavo gleda a sicer se ne zme ni nič, ne reče nič.

„O Peter, pa ne boš pozdravil?“

Zelo počasi seže po klobuku, ga za spoznanje privzdigne, a ne reče besedice.

Ko se vračam, ga vprašam: „Ti Peter, neroda mali, kaj pa nisi pozdravil?“

„Pred tujimi ljudmi ne smem go-

voriti,“ mi zaupa počasi, s silno resnim obrazom.

Menda so ga učili doma, da pred tujimi ljudmi ne sme govoriti. In Peter se tega skrajno vestno drži.

Pred nedavnim pa huda nesreča pri Sečnjaku, Petrovem gospodarju: krava se je napasla detelje, napol jo je volčec, kar na naglem so jo morali zaklati.

Pa vprašam Petra, ko grem mimo: „Peter, kaj pa si po detelji pasesel?“

„Saj nisem.“

„Si. Ko so pa morali kravo zaklati.“

„Šla je sama na deteljo. Nisem je jaz tja gnal.“

Tako si umije naš Peter roke v nedolžnosti, mirneje ko Poncij Pilat.

Dobili smo pred nedavnim novo učenko, majhno in drobčkano. Vedi Bog, kje je romala z materjo, deklo, da še nikjer ni v šolo hodila. — Pa sva se pogovarjala, ali Bog vse vidi. Ni se ji zdelo prav verjetno. In ali tudi ponoči? — „Če je luč, že.“ misli ona.

„Drugače pa ne?“

„Ne. Ko je pa tema!“

„Oh, to je pamet!“ zdihne tedaj kakor iz globoke žalosti nad tako nevednostjo na glas Peter.

Žukova Pepca v prvi klopi, zdrava, rdečelična, vsa živo srebro, pokonci. Pogleda Petra, se na glas zasmeje. Za njo v smeh ves razred. Pač ne ob nevednosti dekličini, ne, zaradi modrosti Petrove!

Peter pa sedi mirno, resno in modro, da še modrec vseh modrecev Salomon na svojem kraljevskem prestolu ni mogel bolj modro. Bog se usmili, takšenle je naš Peter!

PESMI NI KONEC

Ona si privezuje prozorno kapo in pravi čvrsto:

„Ne: na začetku vsega stoji ljubezen“.

Ko se mu vnovič smehlja iz morja, čuti, da je vedno bolj njen, in je srečna kot še nikdar.

3

V kraški dolinici je njiva — in okoli raste hrastičje. Zgoraj je pašnik, modre kadulje in beložolte ivanjščice se pregibajo v vetru. Na obzorju je črna črta borov, globoka zad za njimi mora biti veliko mesto in potem svetlikajoče se morje.

„Veš, da si postal drug človek?“

„Čutim se lahkega, kot bi imel zrak v kosteh“.

Po kraških goličavah pod njima hiti vlak; za njim ostaja praznina.

„Jasna!“ vzklikne. „Kaj ti je?“

Ona si grize trepetajoče ustnice. Bogdan se zastrmi v šipkov grm, ki cvete tam blizu, in molči. Slišati je samo murne.

„Moja lepa pesem gre h koncu,“ pravi Jasna čez čas. „Vedela sem, da bo to nekoč prišlo. In zdaj je tu...“

Slavec v hrastičju neutrudno poje.

Jasna vzame Bogdanovo levico v svoje roke in se je dotakne z ustami. A v trenutku jo postane sram. Zazre se v pahljačaste oblake, ki se počasi širijo od morja.

„Preden sem te spoznal, mi je bilo življenje tako vrtoglavo zapleteno, da sem bil ko muha v pajčevini!“

„A pravega poguma še vedno ni v tebi.“

„Res je: vedno se bojim, da se bom osmešil, če bom drugačen.“

„Vero vame imaš, vere vase pa ne. Nikdar ne boš napravil nič velikega, zato ker se vedno obotavljaš. Moški ne bi smel biti tak. Moški mora voditi in se ne dati voditi.“

Njegov pogled počiva na nji ko ogenj.

Objame jo čez pas in poslušata, kako žumi grmovje in kako slavec poje v skrivnostnem ritmu.

„Sonce se je skrilo za oblake. Snemi naočnike, naj te gledam v oči!“

Boža jo po kitah in se ji naslanja s čelom na lice — in njeno lice je toplo. Ko v tistem trenutku v daljavi zagrmí, se nasmehneja. V močnem sunku vetra se trave sklajnajo do tal.

Sladko diši okoli njiju. Jasna mu zarije prste v lase. Njene ustnice so polne, vabljive, njene oči zadržane z otožno toplino. Čuti jo tako blizu, da mu zaostaja dih. Trepeče v krčevitem boju duha in krvi.

Nji se zdi, da bo umrla, če je ne stisne k sebi.

Naliv se je unesel.

Stopita izpod viadukta, kjer sta vedrila. Zrak je lahak in čist.

Nikake telesne teže ne čutita. Mokre trave in grmiči se bliščijo. „Jasna, Jasna!“ šepče Bogdan.

Ona ga samo pogleduje in prepleta svoje prste z njegovimi. Pred njima se beli široka umita cesta. Ubranih korakov gresta po nji.

„Tako, Jasna, se je končno razvezalo srce, pesem se je sprostita, zletela iz njega — in vame je prišlo odrešenje.“

Ona še dalje molči. Od časa do časa poduha vejico cvetočega srobeta, ki si jo je odlomila na grmu. Nekje globoko v duži pa jo skeli: zasleduje jo vest, ni ji moč uiti. Pesem gre h koncu. Bliža se bridkost molka in samote. Vanj, v tega njenega ljubljene, pa je prišlo odrešenje! Ali ni torej še isti sebičnej, kakor je bil vedno? Ali se je res spremenil?

Nenadoma začuti moč, da bi se borila zanj z ono njegovo deklico, ki bo te dni prišla preko dveh meja v

veliko mesto ob morju. Nekoč je mislila, da mu bo samo angel varuh v težkem čakanju in da mu bo roko položila v njeno.

Zdaj, ko je okusila omamo ljubezni, vidi, da to presega njene človeške moči. Zdi se ji, da zgublja tla pod sabo. V tisti neznani deklici vidi neizprosno tekmovalko — in vendar ve, da se ne bo nikdar sprijela z njo; ve, da je njene sreče z Bogdanom zdaj konec.

Kako se bo odločil on — zdaj, ko je stopil v življenje na vrh?

„Kdaj pride Ana?“

Pogleda jo začudeno. Uduši za drego in mirno reče:

„Prihodnjo nedeljo najbrž. Njeni so kupili hišo, mislijo se z vsem

Življenje mi je dala

Sonce, kakor da se je zaklelo, me žge in se mi reži. Mencam po prahu, skoraj sam ne vem zakaj, mimo drveči avtomobili ga dvigajo in mečejo v obraz, da se lepi v potnih kapljah, v nos mi sili in požiram ga.

Na Zmajskem mostu me prodirno gledajo štirje zmaji. Tako se mi zdi, kakor da bi lezel enemu v žrelo. Pa se ne zgodi nič posebnega, le prah požiram dalje. V pekočem grlu se mi ustavlja.

Neznana sila me goni po bregu ob Ljubljani. Upiram se, pa le vem, da moram naprej. Na desni se dvigne predme ona hiša, sivobela z malimi okni, ki je Cankar o njej zapisal, da je dom smrti. Stopil bi vanjo in se skril za bolne stene. Nikoli več ne bi pogledal v svet, a ona grozna sila mi ne da pokoja. Naprej moram...

Tovarna na oni strani iztiska iz sebe umazan, smrdeč dim. Veter ga tišči k tlom, da se dušim in me žgejo oči.

Ljubljana tu skoraj stoji. Kopa umazanih otrok stoji onkraj do kolena v smrdeči gnojnici, dero se tako, kakor bi peli pogrebno, da prav res, kakor bi peli pogrebno...

Saj bi se pognal in skočil doli, samo da bi se rešil biča, ki mi trga kožo, toda moje poti še ni konec. Skeleči udarci me gonijo naprej po

preseliti semkaj.“

Dene ji roko za pas in ji govori:

„Jasna, nekoč sem bil ko v tla zbit klas, ki pričenja trohneti. Prišla si ti in me dvignila. Moje oči so zdaj čiste, moj hrbet je vzravnal.“

Gleda nekam v daljavo, kjer je oživela njegova preteklost in mu prihaja naproti. Sladka tesnoba mu polni prsi.

Sonce zahaja za griči.

Pesmi je konec! Pesmi je konec! ihti srce v dekletovih prsih. Oviije si ljubljeno roko okoli vratu in jo miže poljubljaj, kakor bi se poslavljala za vedno.

4

„Ana, kako vse drugače sem si predstavljal ta najin razgovor!“

Ana sedi na divanu, on za mizo. Gledata se stisnjenih ust. Nenadoma ona vstane in gre k oknu. Tam se sunkovito obrne in pravi:

„Pisal si mi pisma — kako lepa pisma! Zdelo se mi je ob branju, da ga ni zvestejšega človeka od tebe. Vsi do te mi zavidali. Vsi do me blagrovali, ko sem odhajala, da se združim s tabo. Komaj pa sem prišla semkaj, so se vse tiste lepe po-

dobe razkadile. Kaj vse sem morala slišati! Medtem ko si mene rotill, naj ti ostanem zvesta, češ edino tvoja zvestoba me drži pokonci, pa si ti tukaj...“

On živčno lomi prste in jo gleda vedno bolj začudeno.

„Kako grenke in krivične so tvoje besede, Ana! Kako tuje mi bijejo v ušesa in v srce iz tvojih ust! Nekdaj, pred leti, sva hodila na sprehode in izlete. Še se spominjaš tistih dni? Zemlja je bila en sam smehljač, in midva sva hodila v gore, k jezerom, k cerkvicam na griče, v vinograde, ko so zorele breskve — ah, kje vse nisva bila! Česa vsega lepega sva govorila! Mislil sem, da bo s tabo prišel dih domovine.

prahu, privezan sem kot cucek na vrstico.

Pa kaj bi... Veste kam grem? Ne...? Grem v tisto sivo hišo z velikim vrtom okoli. V svojem življenju sem jo že tolikokrat preklel, da bi se morala sesuti v prah. Veste... med žive mrljice grem! Zdi se mi, da bom kmalu med njimi.

Mater grem obiskat, a venomer se vprašujem: „Zakaj — — Zakaj?“

Življenje mi je dala, tisto ogromno žrtve je doprinesla, ki je jaz, ničvrednej, ne znam ceniti. Ne znam, kaj pravim, ne znam, ker nočem življenja, ki me biča.

Tak kamen leži na srcu in tako ogromen kamen!

Moja mati... moja mamica je zame mrtva!

Moja mati, moja mamica je — v umobolnici.

Pesem sem hotel zapeti, toda verzi so se vtopili v plakajoči krvi mojega srca, izginili so mi ko jutrnje megle nekje izpod peresa, izvili so se mi med prsti. Sedaj vem — pesem me noče! Ne mara me in jaz nočem nje!

Nisem kriv.

Mati moja... življenje mi je dala, a kaj naj dam jaz, obupanec, njej, kako naj jo zbudim v življenje, njo, ki je duševno umrla.

Podgrajski

Zdaj pa si povsem druga. Ali res ne moreš razumeti, kakšno je bilo moje življenje ti dve leti?“

„Težje ni bilo od mojega in jaz sem se ti ohranila, ker sem pričakovala, da boš isto storil tudi ti.“

V tem trenutku Bogdan vstane — velik, močan in odločen.

„Nekoč, Ana, sem čutil v prsih škrljančka. Nobena stvar me ni potrla za dolgo. Potem je prišlo to čudežno življenje v velikem tujem mestu. V moje srce je polagoma prihajala praznina. Lepota nekdanjega življenja je počasi usihala ko puščavski potok. Nenadoma sem začutil pesek v ustih, v očeh, v prsih. Strašna enoličnost vsakdanjega življenja me je dušila vedno huje. Tvoja pisma so bila neredna. In tako se je vcepil vame en sam občutek in se razraščal: gnus življenja.“

„Kako pa je bilo meni zgoraj!“ ga hladno prekine Ana.

„Veš, kaj se to pravi: gnus življenja? To se pravi: Bolje, da te ni, kakor da te vsak dan vnovič priklope življenje na natezalnico. Imel sem moreče ure obupa. Veš, da so me obhajale misli na samomor; ne krogla, ne prerez žil, ne vrv, ne

skok pod vlak, ampak veronal: zvečer pred spanjem ga vzameš malo več — in potem zaspiš in se več ne zbudiš.“

„Zakaj mi pripoveduješ vse to? Ali si bil ti edini?“

„Nisem bil edini — vsaj spočetka ne. Toda drugi niso imeli nikdar take svetle podobne in življenja v duži, da bi mogli pasti v tako temo. Rešili so se vsak po svoje. Jaz pa sem ti hotel ostati zvest za vsako ceno. In če sem hotel ubežati tisočim ženskam, sem si moral med njimi izbrati eno, ki bi me dvignila in me držala nad gladino. Ti, Ana, ne boš nikdar vedela, kako mi je bilo tisti čas. Tako sem srečal Jasno: v nji sem gledal tebe — in življenje je zmagalo. Luč je zmagala nad temo. Jasna me je rešila zate. Pokazala mi je pot iz ječe brezizhodnih razmišljanj in zatrtih poželenj. Bila je edina ženska tu, pred katero nisem imel skrivnosti — edina, ki mi je pomagala nositi težo življenja.“

„Hodil si z njo povsod in očitno. Vsi so vaju imeli za par, meni pa si v pismih hlinil zvestobo in ljubezen. Ali si res povsem zgubil čut za poštenje?“

On stisne ustne in živčno odtrga listič mete, ki pred njim trudno diši iz vaze. Svaljka ga med prsti in ga spusti na mizo. Potem dvigne oči do Ane.

„Ana, to mi govoriš? Ne veš, da človek, ki gre strmo navzgor in hoče priti na vrhunec, potrebuje oporo? — Ali je mogoče, da sva se v teh dveh letih tako oddaljila drug od drugega?“

„Oddaljil si se ti, jaz sem ostala na mestu.“

„Trde so tvoje besede. Pretrde so, Ana!“

Ana mu obrne hrbet.

*

Zavržen, sam... Tista prelepa leta v domovini so zdaj utonila v gluho nepovratnost.

„Kdo je kriv? Jaz? Ana? Jasna? Ali ni vsak izmed nas treh mislil samo eno: lajšati in lepšati sočloveku to težko življenje? Kdo je kriv? Ta strašni neurejeni povojni čas, ki od izmučenega človeka zahteva še poslednji napor duše in telesa? Čas, ki leži nad ljudmi ko ogromna jeklena čelada, tako da jim jemlje pogled v višine in daljine in jih tišči v prah te solzne zemlje?“

Na oknu sloni in gleda večerni vrvež, ki se pretaka globoko po ulici brez konca in kraja. V nadstropju pod njim igra radio. Nekje se joka otrok. Doli za zadnjimi strehami je videti kos morja.

Odmakne se od okna, hodi po sobi, roke ima prekrizane na hrbtu. Vroče je. Odveže si kravato in jo vrže na posteljo.

Kam?

Na zrak! Ven iz zatohle sobe!

Preskakuje stopnice, kakor bi bežal pred nečim hudim.

Pomeša se med ljudi, kakor bi bil pijan. Njegove oči so povsem odsotne. Vidi človeške obraze, a človeka ne vidi.

Naenkrat obstane. Zazre se v zelen gol hrib.

Kje sem? Kdaj sem bil že tu?

Okrene se in pogleda na dvoriščno stran visoke hiše. Nekdo stoji na verandi.

Zastremita se drug v drugega, kakor bi se prebudila iz težkih sanj. Ne moreta se izpustiti iz oči, ki so vsak trenutek večje in jasnejše. Ko pribita sta, vzravnana, njuna usta so polodprta. Nevidna vez jim razsvetli obraz. Nato se ona sunkovito obrne in izgine za vrati.

„Jasna! Jasna!“

Dekle stoji ob njem in mu stiska roko. Gleda ga, kakor da ji je vstal od mrtvih.

Ko gresta na hrib, ki se še rume ni v zarji, ga drži za roko. Čuti, da je zdaj ves njen, kakor ni bil še nikdar. Njegovo roko si dene na srčno stran in mu reče v blaženem smehljanju:

„Čisto razločno čutim, kako vriska moje srce: Pesmi ni konec... pesmi ni konec...“

Vinko Belečič

Po naši zemlji

Kulturna prireditev v Šmihelu pri Pliberku

Ni še minilo 8 dni, ko so nas obiskali gostje iz Ljubljane in nam priredili skupno z domačim pevskim zborom prekrasen večer, in spet so nas vabili plakati na novo kulturno prireditev.

Tokrat so nam priredili igralci domačega Slovenskega prosvetnega društva „Peca“ dramatično igrano „Sin“. V soboto zvečer in nedeljo popoldne je spet bila napolnjena Šercerjeva dvorana s kulture željnimi občinstvom, ki je nestrpnost pričakovalo, da bi se razgrnil zastor. Brez dvoma je bila nestrpnost upravičena, kajti igralci so nam prikazali izborna igranja, s katerim je bilo ljudstvo popolnoma zadovoljno.

Kakor košček iz našega vsakdanjega življenja se je odvijala na odru igra, ki ima mnogo sorodnih primerov v resničnosti. Pohlep po denarju in stremljenje po bogastvu doživita tudi v tej drami svoj usodni poraz, povezan z nesrečo in žalostjo domačih in bližnjih. Človek, ki ga je zgrabil usodni vrtilinec nepoštenega življenja, pogrezne v prepad tudi vso svojo družino: Sam znoži, očeta spravi v grob sramota, ki mu jo je napravil sin, njegova nekdanja ljubica, njegov brat in sestra pa ostanejo v sramoti in žalosti, v črno tugo je zavita domačija. To je grozna bilanca zgrešene poti, ki se nam predloži v pretresljivem zaključnem prizoru zadnjega dejanja.

Igra, ki je bila po zaslugi občutenega in globokega igranja skorajda vseh sodelujočih prava prispodoba resničnosti, je močno vplivala na številno občinstvo, ki je napeto zasledovalo potek učinkovitih prizorov. Da ne govorimo o vseh igralcih, ki so vsi prav dobro režili svoje vloge (čeprav bi bilo pri nekaterih osebah in v nekaterih prizorih potrebno več življenja in igralskega zanosa), je vendar potrebno, da poudarimo izredno dobro podano vlogo Cirila, ki ga je igral režiser in splošni igralski vodja društva tov. Stanko Hanin. Ne da bi se napenjal ali pretiraval, je igral skrajno doživeto in z občudovanja vrednim zanosom bednega, iztirjenega človeka ter mu dal pečat poosebljene resničnosti. Izkazal se je kot talent, kakor jih je malo. Njegova igra je naravnost zadivila in močno podčrtala

resničnost prikazanih prizorov. S svojo resnostjo je znatno vplivala na igralsko razpoloženje ostalih igralcev.

Nedvomno šmihelsko občinstvo že dolgo ni videlo tako dobro uspele igre in se bo hvaležno spominjalo prirediteljev. Ni čuda, da so jih gledalci iz Dobrle vasi že takoj po prireditvi naprosili, naj pridejo gostovat v tamkajšnji Narodni dom. Igralcem pa naj bo hvaležnost in zadovoljnost občinstva le nova spodbuda za nove in še boljše kulturne vzpone.

Zelo pa obžalujemo, da se skoro pri vsaki prireditvi jako neprijetno izražajo posledice preteklega in da-

našnjega šolstva, ki naši mladini ni posredovalo v zadostni meri znanja slovenskega jezika, da bi bila sposobna razumeti svoj lastni jezik in sprejemati kulturne dobrine našega slovenskega naroda. Iz tega nepopolnega poznanja pismene materinščine tudi sledi nerazumevanje odrskih dogodkov, kar se izraža v stalnem motenju najresnejših prizorov z glasnim, večkrat neumestnim smehom nekaterih posameznikov, kar silno otežkoča zatopljenost občinstva v odrski dogodek in mu razruši vse občutje resničnosti dogajanja. Umešno bi bilo, da bi zreli ljudje, ki s spoštovanjem do kulture vstopijo v prireditveno dvorano, opozarjali mlajše ali nezrele udeležence, naj se potrudijo biti spodobni in naj izražajo svoje nerazumevanje stvari rajši z molkom.

Uršulinski sejm v Celovcu

— „Pridite bliže, pridite bliže, drage dame in dragi gospodje, videli boste, česar še niste videli...“. Trdo druga ob drugi stojijo „krame“ in blazno vpitje propagandistov „novih“ patentov in „izumov“ najrazličnejše potrebne in nepotrebne ropotije se razlega križem okoli zverinskega zmaja, ki nemočno, kakor bi ga vse to nič ne briga, mirno toči vodo iz svojega žrela in jo zlivlja v široki bazen pod seboj. Skozi ozke ulice pa se mašijo mimo „štantov“ radovedne množice praznih žepov, da vidijo, česar baje še niso videli.

Brez uspeha iščejo novosti, nič ni na trgu, kar niso že videli na lanskem sejmu. Iste ženske kakor lani prikazujejo v čudno važnih besedah in gestah, kako se izbrigejo iz obleke najrazličnejše maže z najnovejšim preparatom, ki ga izdeluje tvrdka tako in tako nekje na Dunaju (z istimi besedami in istim preparatom pa so že eksperimentirale na lanskem sejmu). Na drugi krami cepijo z glavnički polena, da bi potrdili neuničljivost svojega blaga, na tretji pa brusi prodajalec z neko novo brusilnico napravo otopele kose, s katerimi si je pravkar rezal čez grlo in po jeziku, da bi pokazal, da so zares tope. Tudi „novih“ mazil za kurja očesa, krtač za zobe in škarij za nohte ne manjka; vse je tu, vse „novo“, čeprav je bilo že na lanskem sejmu. Zastonj išče rado-

vedni ogledalec, kar še ni videl kdaj popred.

In končno najde le eno: cen še ni videl tako visokih! To je edina novost. Toda o patentu mašinarije, ki navija cene, nihče ni govoril, kje šele križal. Morda se nikomur ni zdelo potrebno, da bi razkladal to umetnost, kajti, preveč je že razvplata. Izmozgano in oropano ljudstvo v svojem bridkem srdcu le siloma še zadržuje svoje napete živce in se obvladuje s skrajnim naporom. Ne vemo, kdaj bo polna mera potrpežljivosti. Vsekakor je ne bo treba več dolgo postavljati na preizkušnjo. Morda potem ne bodo več pomagali nobeni pozivi za ohranitev državne suverenosti in nobena iz trte izvita strašila. Ko je Hlapec Jernej zapalil Sitarjevino, je zgorela v prah. Lahko se to zgodi tudi z marsikatero gosposko Sitarjevino današnjih časov, če bo vzkipele med tlačenim ljudstvom. Ljudstva, ki se bo zavedlo svojih nepremagljivih moči, ne bodo več ukanili. Morda bo šla tedaj na prodaj gospoda sama; poceni, brez Uršljega sejma, jo bo kupilo ljudstvo; mašinarija za navijanje cen pa bo zgubila svoj privilegirani patent.

Zdaj pač še ni tako. Hlapec Jernej še hodi praznih žepov in udratih oči mirno po Uršljih sejmih in križčači na kramah si lahko zastonj izvpijejo grla.

ČESTITAMO!

Kakor izvemo, je bil dne 21. oktobra 1950 na univerzi v Gradcu promoviran za doktorja filozofije tov. Tone Butej iz Vesel pri Št. Vidu v Podjuni.

Tovariš Tone Butej je kot sin zavednih staršev v najtežjem času zadnje vojne našel pot v vrste partizanskih borcev in se na naših koroških tleh boril za svobodo in boljše življenje zatiranega naroda. Bil je tudi eden prvih članov Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte v času narodnoosvobodilne borbe.

Ob njegovi promociji mu iz vsega srca čestitamo in smo prepričani, da bo tudi v bodoče kot član ljudske inteligence založil vse sile v borbo za pravice koroških Slovencev.

SPZ naznanja

Slovensko prosvetno društvo „Peca“ vabi na kulturno prireditev z igrano „SIN“, ki bo v nedeljo, dne 5. novembra 1950 ob 15. uri v Narodnem domu v Dobrli vasi.

Vsi prijatelji Slovenske prosvete prisrčno vabljeni!

Rožek. V nedeljo, 22. oktobra 1950 so imeli Rožekani svojo prvo slovensko prireditev. Slovenska kmečka zveza je v gostilni Ogris organizirala uspešno sadno razstavo, ki je privabila za rožeške razmere lepo število obiskovalcev. Posebno dobro je bila udeležba dopoldne. Pa tudi popoldne so kljub temu, da so v šmartnem pri Mariniču slavili kar tri poroke naenkrat, namreč — kakor pravijo v Rožeku — zeleno, srebrno in zlato v eni rodbini, še stalno prihajali obiskovalci.

Kakor vse dosedanje, tako je bila tudi razstava v Rožeku sadjarsko-strokovnega značaja, posvečena istim namenom kot razstavi v Kotmari vasi in pri Sv. Luciji. Brez dvoma je napravila na vse obiskovalce dober vtis. Vsak pa je pridobil tudi mnogo koristnih nasvetov, vzpodbud in smernic za boljše in bolj dobičkanosno sadjarjenje.

Z razstavo v Rožeku je letošnja vrsta sadnih razstav Slov. kmečke zveze zahvaljuje vsem sodelavcem, ki so na ta ali drugi način s svojim delom prispevali, da so razstave dosegle svoj določen namen. Hkrati pa poudarja in želi, da bi vsi obiskovalci tudi pričeli s potrebnimi izboljšavami in ureditvijo svojih sadovnjakov, kakor so to pokazale razstave v posameznih krajih.

OGLAS

V Pliberku je odprl zobozdravniško prakso dentist Ernest Arbeitstein.

Ordinira v Schlossgasse 6 dnevno od 8 do 12 in 14 do 17 ure.

VLADIMIR NAZOR:

VODA

(4. nadaljevanje)

6.

Ko sem prišel na obrežje, nisem našel tam najbolj znanih vaških paglavcev, dasi sem mislil, da jih bom.

Nekateri od njih so bili odšli na Kargadur, da bi splezali na najvišje pečine, odkoder je videti vhod v drago. Drugi pa so se odpeljali s čolnom naravnost v vzhod v zaliv, da bi prišli nad kamnolom, odkoder je odprt razgled na kanal in na morje. Dogovorili so se, da bodo tam nabrali dražja in suhljadi ter zažgali kres, čim od daleč opazijo ladjo z vodo. Ljudje naj kar mirno posedijo v senci, dokler ne zagledajo dima ob vhodu v zaliv in na vzpetinah Kargadurja.

Da, na obrežju ni bilo strahu in trepetu vaških otročaje, večnega

prepirljivca Goljata in nemirnega Sibeta, ki je lahek in nagel kot je-gulja.

Gruča fantičev se je zbirala okrog drugega starejšega tovariša.

To je bil Košče, po letih in rasti že fant, po vsem drugem pa paglavec, in še eden izmed hujših. Bil je suhljat, rumen v obraz, majhno glavo je imel in dolge noge in roke, tako da je bil podoben kolcu, na katerem visi nekaj cunj. Nikogar in ničesar ni imel na tem svetu, potepal se je, koder je nanoslo, jesti ni prosil, ampak je zahteval, toda dolgo časa je prenesel lakoto, žejo in mrz. Motike in krampa se je stalno ogibal; bežal je od vsakršnega dela, le naročila iz vasi v vas je rad prenašal in hitreje kot kdor koli opravil s svojimi dolgimi nogami tudi najtežavnejše poti. Čez poletje je bil pogostoma v našem pristanišču in vsak kotiček v njem mu je bil znan. Že od daleč je s pesmijo oznanjal svoj prihod ter nam ponujal za hlebček kruha tli za par krajcarjev svoje noge.

Zdaj je imel okrog sebe zbranih nekaj fantičev in — upognjen, kakor je bil, nemirnih nog — je bil

podoben visoki mršavi kokoši, ki brska po tleh in ima piščance okrog sebe. Z otroki je igral posebno igro, v kateri je bil pravi mojster. Stal je in upognil hrbet, položil krajcar na noht palca desne roke, držeč ga z upognjenim kazalcem. Na lepem je s tako silo sprožil palec, da je noht dal glas od sebe, potem pa je potegnil roko k sebi. Krajcar je letel v zrak, se vrtil, polesketaval v soncu in brnel ko kolovrat; potem je padel na tla, Košče ga je pa s svojo veliko nogo pohodil in potiskril. Potem se je vedno bolj pripogibal, naslanjajoč se z roko ob koleno; dečki so čepeli pred njegovo nogo in polagali zraven nje svoje krajcarje na tla.

— Mož!

— Krona!

— Vsi vrzite denar in recite! — je vzpodbujal Košče otroke in strmel s svojimi ribjimi očmi v denar, z očmi je seštevaj krajcarje.

— Mož! Krona! so križali fantiči in s koncem kazalca potiskali vsak svoj krajcar proti velikanski Koščini nogi.

Takrat je počasi vlekel nogo k sebi, podrsaval s podplatom po tleh.

Prikazal se je njegov krajcar, toda največkrat je bil pokrit s prahom. Potem je Košče pokleknil, globoko pripognil glavo in na vso moč pihnil v krajcar.

— Mož je! Mož!

Dolgin je z naglimi kretnjami pobiral vse krajcarje, ki jih je dobil in metal po krajcar vsakemu fantičku, ki je imel srečo in je uganil.

Vsakočrat je ostalo po nekaj krajcarjev v Koščini roki. Toda skoraj vselej je bilo pri tem tudi dosti vpitja, in prepira.

— Saj sem dejal: Mož!

— Lažeš, tatin! Tekel si: Krona!

Košče je znal tako vpiti, buljiti oči in mahati z dolgimi rokami, da je konec koncev obveljala vedno njegova. Ko so se nehali prepirati, jim je šla igra še bolj živahno od rok. Krajcar je še glasneje zabrnul v zraku, ko je poletel s Koščinega nohta, napravil še lepši lok, ko je padal proti njegovi nogi. Dolginove oči so še bolj vdano gledale denar in še močnejše je s podplatom udarjal ob tla.

Toda tisti dan ni imel sreče. Izgubil je vse, kar je imel. Na lepem je začel zahtevati, naj mu vrnejo

Novi zakon o pospeševanju živinoreje

Koroški deželni zbor je 1. avgusta t. l. sklenil nov zakon o pospeševanju živinoreje na Koroškem, ki je stopil sedaj v veljavo. Ta zakon določa, da se smejo moške plemenske živali goved, prašičev, ovce in koz, nadalje privatni plemenski žrebci uporabljati za zaskok ženskih živali le, če so od posebne komisije (Körkommision) priznani. Za vsakega od komisije priznanega plemenjaka dobi rejec pismeno priznanje s dovoljenjem za pripuščanje; priznani plemenjak pa dobi poseben znak. Nepriznani plemenjaki se za zaskok ne smejo uporabljati. Vsak rejec priznanega plemenjaka mora voditi zaskočni register in izstaviti za pripuščeno žival zaskočno izkaznico. Če ima plemenjaka za javno oplemenjevanje, dobi od občine za dobo oskrbovanja in krmljenja odškodnino, ki jo letno določi občinski svet na predlog živinorejskega odbora; on sam pa je dolžan, da se ravna po navodilih o reji in uporabi plemenjaka, ki jih daje Kmetijska zbornica.

Posebna določila vsebujejo zakon tudi o pospeševanju perutninarstva.

Važno je določilo zakona, ki pravi, da mora občina nabaviti dovoljno število plemenjakov zgoraj omenjenih vrst domačih živali oz. da mora prispevati svoj delež k umetni dobavi plemenila, da mora poskrbeti za denarna sredstva, ki so potrebna za vzdrževanje in oskrbo plemenjakov oz. za umetno oplojevanje, in da deželna vlada občine lahko prisili k nabavi plemenjakov. Občina se pri izvedbi svojih obveznosti lahko posluži priznanih rej-skih združenj (zadrug).

Zakon vsebuje nadalje važno določilo, da se mora pri vsaki občini postaviti petčlanski živinorejski odbor, ki mu predseduje župan. Člane tega odbora imenuje župan. Eden od članov mora biti obenem občinski svetovalec. Ta odbor daje občini predloge o vzdrževanju plemenjakov, nadalje mora letno ugotoviti ženske živali, ki odgovarjajo za plem, kakor tudi nabavo potrebnih novih plemenjakov v občini. Živinorejskemu odboru pripada tudi nadzorstvo nad pravilno oskrbo javnih plemenjakov ter nad vodenjem zaskočnih registrov. Zakon tudi predvideva, da se občine, kjer je več plemenjakov, razdelijo v plemenilne krožke (da se določi, katere vasi oz. kmetje smejo pripuščati svoje ženske živali k posameznim plemenjakom).

Po zakonu deželna vlada lahko odredi, da se morajo nepriznani plemenjaki na račun in odgovornost lastnika kastrirati. Nepriznani plemenjaki se — dokler niso kastrirani — ne smejo spustiti z ženskimi živalmi na skupno pašo. Tudi sami (v posebni ograji) se smejo pasti le tedaj, če je dano jamstvo, da ograje ne bodo podrli in prišli z ženskimi živalmi skupaj.

Za prestopke predvideva zakon kazni do 30.000 šil. ali do treh mesecev zapora. Ostri kazni se izpostavi, kdor uporablja nepriznanega plemenjaka za zaskok ali če ga proda v rejske namene; nadalje kdor spolno boleznega oz. na spolni boleznimi osumljenega plemenjaka uporablja za zaskok kakor tudi tisti, ki ženske živali pripelje k pripuščanju, o katerih ve, da so spolno bolne ali pa je pred zaskokom potreben pregled iz nemarnosti izpusti. Kazni se pa izpostavi tudi tisti, ki pusti nepriznane plemenjake pasti tako, da morejo zaskočiti ženske živali. Ka-

znovan pa je v vseh primerih lahko tudi od posestnika zadolžen oskrbovalec plemenjaka, če samovoljno prekrši določila tega zakona.

*

To so za kmetovalce najvažnejša določila novega zakona o pospeševanju živinoreje. Prav za prav samo po sebi razumljiva in tudi ne nova. Od zakona samega se naša živinoreja ne bo izboljšala. Tudi predvidene kazni same ne bodo privedle do tako potrebnega zboljšanja. Pogoji za to je le, da bodo pristojni činiteљи za vzpodbudo in za dejansko pospeševanje naše živinoreje ukrenili v pogledu na izobraževanje in vzgojo razumnih živinorejcev, kakor tudi na moralno in gmočno podpiranje vsakršnega pospeševalnega dela več, ko pa so ukrenili v zadnjih trideset letih. Tega v smislu zakona od njih pričakujemo. Suha papirnata določila so zaman. Čas je, da pokažejo tudi od naše živinoreje toliko vneme in ljubezni kot so je doslej pokazali v drugih predelih Koroške.

Radišani so pokazali, komu zaupajo

Kakor smo zvedeli, je bilo pred nedavnim na Radišah kmečko zborovanje, tako imenovana „Gauversammlung“. Povod za to je bil odstop dosedanjega kmečkega odbora (podustanove Kmetijske zbornice) na Radišah. Na tem zborovanju naj bi Radišani izvolili svojega novega načelnika in je v ta namen prišel sam predsednik Okrajne kmečke zbornice Miha Jure na Radiše. Kljub temu, da so zborovanje sklicali na skrajnem koncu občine (!), so se ga kmetje in kmetice udeležili v velikem številu. Nad 60 jih je prišlo.

Ob tej priložnosti so enkrat jasno povedali, kaj mislijo o sedanji Kmetijski zbornici in o Juretu. Povedali so vsi, da jih Kmetijska zbornica zapostavlja in da zapostavlja vse kmete, ki so taki, kakor so oni, da pri razdeljevanju tisočakov in pri pospeševanju kmetijstva pozna le veleposestva in kmetije, ki imajo trikrat toliko živine, kot Radišani. Jure temu nasproti ni mogel prinesiti protidokazov.

Ko je prišlo do volitev novega načelnika kmečkega odbora so na razočaranje in proti volji Jureta izvolili za svojega načelnika Tomeja Ogrisa pd. Kopajnika v Tucha — za-

vedno slovensko korenino in aktivnega sodelavca v Slovenski kmečki zvezi.

Je že tako, tudi merodajni v Kmetijski zbornici bodo morali spoznati, da so izgubili zaupanje naših kmetov. Radi ali neradi bodo morali priznati, da kmečko ljudstvo sledi in zaupa le ljudem, ki njim enako čutijo, govorijo ter delajo za njihove potrebe.

Kako je z novo ureditvijo prodaje in prevzema mleka

Kakor znano, je s 1. septembrom t. l. stopil v veljavo zakon, ki ureja trgovanje z mlekom — oddajo ter prodajo mleka in mlečnih izdelkov. K temu zakonu je 16. septembra t. l. izdalo ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo posebno naredbo o izvajanju določil tega zakona. Naredba izgubi svojo veljavo z 28. februarjem prihodnjega leta.

Kmetovalce bo brez dvoma zanimalo, kako je sedaj urejeno trgovanje z mlekom, ko so vendar spomladi in med poletjem — ko so ta zakon v parlamentu pripravljali — krožile po deželi razne vesti, kakor

„Slovenski čebelar“

Pokrajinski odbor Slovenske kmečke zveze je na željo nekaterih čebelarjev posredoval naročanje že prej poznane strokovne lista „Slovenski čebelar“. List je v založbi Sekretariata Slovenske kmečke zveze v Celovcu, 8. Maistr. 47/II/7.

Prva in druga številka letnika 1950 sta bili razposlani poznanim čebelarjem. Vsi čebelarji pa list lahko naročijo in ga bodo ob vsakem izidu dobili dostavljenega na svoj naslov.

Trpežnost jabolk povečamo z lesnim ogljem

Pred nedavnim je prinesla agencija ANZ naslednje poročilo:

„V vrsti poskusov za doseg daljše trpežnosti shranjenega svežega sadja je Cornell-univerza prišla do zaključka, da se trpežnost svežega sadja v kletih podaljša za 25%, če se postavi v sadno klet nekaj lesenega oglja. Pri poskusih so tudi spoznali, da oglje shranjeno sadje obvaruje pred tako imenovano sadno boleznijo „Teigne“ in da ob enem drži zrak čist različnih neprijetnih vonjev (zadohlosti, vlažnosti). Na 90 hl jabolk zadostuje 1kg lesenega oglja.“

Za sadjarje nekaterih naših krajev bi se letos, ko v jeseni sadja skoraj ni mogoče spraviti na trg, splačalo, da bi vzeli omenjeno poročilo kot nasvet in da bi ga od svoje strani preskusili. Lesno oglje ni drago in če res podaljša trpežnost sadja, potem se ta enostavni način s prodajo spomladi deset-ja sto-krat poplača.

„mlekarne bodo naprej prevzemale le toliko mleka, kolikor ga je kdo za časa prepisovanja oddaje oddal“, ali „iz oddaljenih krajev mlekarne mleka ne bodo prevzemale več“ in podobno.

Po sedaj veljavni naredbi morajo kmetje oddajati svoje mleko in mlečne izdelke še naprej isti mlekarji, kateri so ga oddajali 31. avgusta 1950. Mlekarne so pa dolžne, da po vseh krajih, kjer so na ta dan mleko prevzemale, tega tudi naprej prevzemajo. Tudi glede dovoza mleka na zbirališče, kjer ga nastavljenici mlekarne oz. njen avtomobil prevzemajo, velja vse tako, kot je bilo urejeno 31. avgusta 1950. Naprej veljajo tudi pravno veljavna dovoljenja za direktno prodajo mleka konzumentom ali malim razdeljevalcem mleka.

Vse podrobne odloke za izpeljavo določil te naredbe sme izdati le „mlečnogospodarski fond“ (Milchwirtschaftsfond), kar pomeni, da 31. avgusta 1950 veljavnih ureditev prevzemanja mleka, takrat obstoječih zbirališč itd. mlekarne samovoljno ne smejo spremeniti. Tudi same od sebe ne morejo iz kakega oddaljenega kraja ukiniti prevzem mleka.

Če bi torej prišlo tu in tam do kakšnih sprememb dosedanje ureditve, je treba takoj preveriti, iz kakšnega vzroka je prišlo do spremembe in vložiti pritožbo na mlečnogospodarski fond na Dunaju. Najbolje je, če se prizadeji kmetovalci obrnejo na Sekretariat Slovenske kmečke zveze, da jim pri tem pomaga.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsgürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschloßbach 17.

krajcarje, češ da so mu nekateri fantiči dolžni že od prej. Vsi so se temu soglasno uprli. Ko je uvidel, da na ta način ne bo ničesar dobil, je dejal:

— No, koliko bi mi dali, če bi vas nasitil in napojil?

— E, tako bi pa že šlo!

Košče jih je popeljal na sosednje dvorišče, kjer je bila nenastanjena hiša.

— Počakajte tukaj. Najprej bomo dobili nekaj za pod zob.

Vzpel se je po ozkih kamenitih stopnicah in navalil na vrata sosednjega poslopja. Vrata so bila razmajana in strohnela, a niso se vda-la.

— Sem! Pomagajte!

Fantiči so pritekli. Vsi skupaj so pritiskali. Nekaj je počilo: vrata so se odprla in udarila ob notranji zid. Pred njimi se je prikazal ozek prostor in vrata v vodnjak, vsa zglajena od vrvi.

Eden izmed fantičev se je pripognil nad vodnjak in dejal:

— Prazen je.

— Toda naša pečenka je v njem! — je vzkliknil Košč. Nazaj! Mene pustite bliže!

Visoko je zasukal hlačnice in oba rokava; zlezal je na vrata v vodnjak; spustil se je v vodnjak. Ni bilo prvič, da je lezel vanj; vedel je, kam

se mora upreti z nogo, katerega kamna se mora oprijeti.

Kmalu je bilo slišati, kako raca po masnem blatu.

— Palico mi spustite doli!

In ko so mu podali palico je zapel v vodnjaku:

— Zakaj iščem po gustirni.

— Norce brije iz nas.

— Z blatom nas bo namazal.

In paglavci so že hoteli povezniti pokrov na grlo vodnjaka in zapreti Koščo vanj, ko je zmagoslavno zakričal:

— Jo že imam! Tu je! In še kako težka je.

Plezal je navzgor. Prikazal se je pri vratih. Velika jegulja mu je visela s palice, katere ostro konico je bil zabodel ribi v glavo. Stal je pred fantiči blatnih, črnih nog in rok, pa kar režal se je, ves zadovoljen. Z ribo je nabijal ob grlo vodnjaka in vpil:

— Pečenko imamo! Dober nos sem imel. Še lani za veliko noč sem jo bil vrgel v vodnjak.

Vsi skupaj smo odšli na dvorišče.

Prav kmalu so zakurili ogenj.

— Žerjavico potrebujemo! — je vpil Košč in rezljal jeguljo na kose.

V krogu smo stali okrog ognja. Gledali smo dolgina, kako lomi in razrezuje palico; rezljal je majhne

raženčke, na katere bo nataknil kose ribe.

— Masno meso ima in belo kakor sneg. Samo nekaj kruha bi morali še imeti in peščico soli.

Stekel sem domov, vrgel v naglici vase nekaj jedi, ki jo je mati prav takrat nosila na mizo, vzel kruha in soli ter odnesel Košči.

— Šjor (Gospod) Vlade dobi pečenko zastoj. Nič mi ni dolžan, — je dejal.

Dolgin je čepel zraven ognja, v eni roki je držal raženček in obračal ribo nad žerjavico, z drugo jo je pa solil. Sol je padala v žerjavico in veselo prasketala. Potem smo jo vsi metali na jeguljo in v ogenj. Vonj po sveži, pečeni ribi nam je dražil nozdrvi, nas ščegetal in nam vzbujal lakoto. Zopet so krajcarji padali pred Koščine noge, on pa je delil grizljaje. Jaz sem z dolginovim nožem rezal kruh in delil vsakemu košček.

— Dobra je!

— Toda trda ko podplat...

— In slana. Preveč si solil, nesrečnej!

Vsi po vrsti so jemali in trgali ribo s prsti in zobmi. Zvečili so jo in požrešno gohtali. Celo najboljša riba doma se mi ni nikoli zdela tečna. Kljub temu sem se pritožil, da je premastna. (Dalje)